

LIBERTATEA

Abonamentul:

Prețul foii „Libertatea” cu adăusele sale „Foaia Interesantă”, și foaia de glume „Bobirnaci”, — e următorul; pe un an 10 cor.; pe 1/2 an 5 cor. — Pentru economi: numai 6 cor. pe an!
Pentru America trei dolari pe an.
Pentru România 40 Lei pe an.

Foaie națională politică.

Apare în fiecare Joi.

Inserțiunile:

1 pag. 80 cor., 1/2 pag. 40 cor., 1/4 pag. 20 cor. etc. — La inserate ce să dau de mai multe-ori, să fac reduceri de taxă.

Inserțiunile ca și abonamentele să plătească înainte.

Manuscripto nu să dau napoi.

N'ar fi gândit așa ceva!...

Un solgăbireu ce credea morți pe Români și rămîne uimit că-i vede că-s vii!...

Pe Duminica trecută a fost conchemată în comuna Vașad din Bihor, o adunare poporală românească, ca să fie în ea ascultat glasul poporului român din acel ținut, popor aproape întreg greco-catolic, asupra faptului cu care ne fericește sfântul părinte, dela Roma: vlădicia ungurească.

Știm ce vrea acea vlădicie: să pescuiască în tulbure printre Români uniți din Bihor, pe care pescuitorii îi credeau, și-i mai cred, aproape morți naționalicește, și că numai dela măriile lor a-tîrnă să-i tragă cu grebla în ocolul lor politic, ca pe niște poame coapte ce le stau căzute gata în drum...

Că ei așa cred, să vede din faptul, că puternicii dela guvern cu puternicii dela Roma, în împărțania ce au făcut' o asupra parohiilor cari să fie zmulse dela Români și alăturate la vlădicia răpitoare, — au înșirat și comuna din vorba, Vașad-ul, unde din cei 1400 locuitori ai ei, 1200 sunt Români!

Cîtiva ocrotitori ai trebuilor noastre naționale și bisericești, s'au hotărît să iasă la fața locului, să vorbească gură în gură cu poporul acestor comune, cu cei 1200 de Români, să vadă: adevărat e, că cu voia lor să face ruperea lor dela cinstita și sfînta biserică românească unită și alipirea la cea ungurească viitoare? Li s'a urît lor de limba românească, de slujba românească, de tot neamul lor, și i-a apucat lipici pentru boscoroada grecească mesecată cu cea ungurească? Le e flăcăilor și fetelor lor dor să audă, cînd ei își joară credința naintea sfîntului altar și preotul îi învîrte pe dinaintea sfîntelor icoane, pe cantor cîntîndu-le în loc de „Isaia d'antuește” — „Jezsuás bokkázik” (?),

adecă: Isăilă își trîntește călciele de-olaltă, ca la csárdás!)

Și pentru ca să poată afla părerea poporului, au conchemat o adunare de popor, unde tot omul să-și arate slobod părerea sa! De-or fi răi acei oameni, să se arate, dar de-s buni, să-și poată vădi sărbătorește dorul sufletului lor!

Și pentru a fi martori arătării sufletului poporului, și a-i sluji cu lămuriri frățești, au ieșit la fața locului dnii Dr. Mihali și Dr. Iuliu Maniu.

În popor să făcu mișcare mare și o bucurie luminată să sălășlui în inimile românești, auzind de adunarea aceasta, — și ea ar fi dat o răsunătoare dovadă despre păcatul pe care îl săvîrșesc contra acestui popor guvernul dela Pesta și papa dela Roma.

Dar chiar această slobodă arătare a sufletului poporului nu și-o putea pofti stăpînirea, și de aceea zbirul ei, fisolgăbirăul locului, a oprit adunarea în clipa din urmă!

În hîrtia cu opreliștea micul satrap spune, cu o sfătoșenie de hăbăuc, că: în contra alipirii la noua episcopie, n'are rost să se mai împotrivescă partidul național român prin căpeteniile sale ponegrite (!) — e deajuns dacă preoții satelor pe care le privește, pun ei la cale poporul să protesteze!..” Apoi da; c'apoi pe preoții aceia îi știți voi face ca — să nu pună nimic la cale!

Iar de încheere micul satrap ridică, fără voe, vâlul de pe un colț al sufletului său și a stăpînitor săi, zicînd că: „n'ar fi gândit să se întimple vre-odată, ca conducătorii poporului din Vașad, să vie să ceară slobozenie pentru o adunare românească”!...

Iată un ciob de oglindă a sufletului unguresc, în care însă să răsfrînge întreg felul lor de gîndire! Ei cred că dacă Românul e tăcut, liniștit, pacinic, cum să vede că au fost pururea și cinstiții Români din Vașadul Bihorului, apoi asta ar însemna, că în aceștia nu mai e bărbăție, nu mai e suflet, nu mai e voință! Și, călăuziți de acest gînd al lor, făuresc atîtea și atît de cutezate atacuri politice mișelești asupra vieții naționale a acestui popor!

De bună samă așa au scris zbirii din partea locului la guvern, așa apoi acesta la Roma, că aci n'au de lucru cu popor ce ar face nici cea mai mică împotrivire abaterii în staulul nou, feștit pe stîlpii porții cu roșu-alb-verde!...

Iar acum că acel popor, în ajunul mînării sale spre patrioticul staul, își ridică capul și întrebă pe mînător: Ce vrei adecă, unde vrei să mă abați dela vechea mea pășune bună? — ei să miră și spun:

— N'aș fi gîndit nici odată, că conducătorii poporului din Vașad să ne ceară o adunare românească!!“

Dar iată acel popor vi-o cere! Voi îl siliți să vi-o ceară. Voi îl treziți! Dați numai înainte cu biciul după el și cu ghilțul, — doar îl veți face să se deprindă a să zbate pentru viața, a să lupta, a vă scutura de pe gîtul său prea răbduriu!

Că multe le credeți voi pe dos despre acest popor și pe dos le raportați stăpînitorilor voștri la Pesta. Prin nebunia voastră, treziți-ni-l, că e timpul să se trezească!

Deșteaptă-te Române!, că vezi ce primejdii te pasc și ce puțin te socot stăpînii zilei, naintea cărora prea ai umblat și umbli cu pălăria n mână, încît ei cred că n'au decît să-ți poruncească, și tu și sufletul din tine îl scoți și li-l dai lor, să facă ce vreau cu el!

Înalță-ți fruntea, Române!

UNELE—ALTELE

Un nou partid politic.

— Cîtiva Unguri sinceri. —

Cine cunoaște bine pe Ungurii știe, că cea mai mare durere a lor este ca nu au Rege din viața lor, sau măcar un asfel de Craiu, care să șadă în Budapesta lor, și Ungaria să fie țară neatrîntătoare întru toate, fără să mai aibă de a face cu Austria și Viena. Pentru aceea au făcut ei mai multe răscoale, mai în urmă în patru zeci și opt, cînd și-au pus conducător pe Kossuth. Visul asta însă nu și l-au putut înfăptui prin revoluție, și astfel și-au pus de gînd să lucreze pentru împlinirea lui pe alte căi: întru aceasta cea mai bună armă li-se pare gazetăria, căci se știe că o foaie este o mare putere.

Iată însă că acuma cîtiva dintre Unguri mărturisesc pe față dorința lor după alte stări în țară, decît cele de astăzi, și s'au apucat de a înființa un partid politic nou, numit: partidul republican. Republica este forma de ocîrmuire, în marginele căreia nu încap »Impărat» sau »Rege». În locul acestora se alege un președinte, pe un an sau pe mai mulți ani, care este răspunzător înaintea legii pentru ceea ce face în vremea stăpînirii sale. Va să zică partidul republican are de scop să răstoarne din scaunul domniei pe Impărați și Regii țării și să aleagă de președinte pe un om de aștia!...

Viteazul care s'a apucat de treaba aceasta în Ungaria, este un Săcuiu pletos, fost deputat bătaș, cu numele Gheorghe Nagy. În jurul lui s'au adunat pînă acuma pe față peste două sute de inși, mai ales advocați, preoți reformați și meșteșugari. Și-au făcut și o gazetă, iar ceilalți Unguri și celelalte ziare zimbesc cu șiretenie și viclenie, de par' c'ar vreau să zică: »Nebunii aștia și-au pus caru în pietri cu dracu, și de va fi să și-l scoată rupt, vor vedea ei. Iar de va fi să facă ceva ispravă, ne vine bine tuturor». În auzul lumii însă zic, că republicanii nu sînt »primejdioși», și să facă că rid de ei.

Români să se ferească de momirile lor, dacă vor bate la ușile noastre. Că aștia vreau să nu mai aibă nici atîta controlă dela Viena, cîtă au azi, c'apoi, de-ar rămînea de capul lor, să fie cu noi nemaghiarii, și mai ai dracului decum sunți!

Tricolorul românesc pe pieptul soldaților.

Pentru pomenirea manevrei grele ce făcură la Mezöhegyes, întâia condusă de viitorul împărat Francisc Ferdinand, s'au bătut monede, medalii, de pus pe pept, — și comanda militară a lăsat, ca medaliile să fie prinse de o fundă (pantlică) tricolor, anume cu tricolorul neamului de care să țin soldații manevrei: Să se pregătească pantru nemți medalii cu colorile negru-galben, german austriac, pentru unguri cu tricolor roșu-alb-verde, iar pentru Români cu roșu-galbin-vinăt. Și fiecare soldat să-și cumpere, ca suvenir, cite-o medalie de care-i place lui.

Era mai mare dragul să vezi pe soldații noștri întorși din manevre, cu frumosul tricolor român pe pept! Și ei îl purtau cu mindrie și rezerviști după ce-s'au desbrăcat de mondur și și-au luat iar haina lor civilească, îl atîrnase pe pept și așa s'au dus acasă!

Iacă niște oameni cumiști acești capi de oaste. Nu s'au pus să silească pe ficiori a purta toți de pildă colorile oficioase ale armatei: negru-galbin, ori cele „oficioase ale statului”: roșu-alb-verde, — ci, ca să-le facă o plăcere, să-i facă să se ducă dela manevră cu voe bună, li-a dat voe a-și purta fiecare colorile neamului său: ungurii pe ale ungurești, Sașii și Șvabii pe cele nemțești, Românii pe cele românești, sîrbii pe cele sîrbești! Și toți au fost mulțumiți, și pentru atîta lucru, prin care li-s'a atîns sufletul, par'că uitaseră de toate greutățile manevrei și erau fericiți!

Aceeași politică liberă, cins-tită, ar trebui s'o urmeze și statul, față de cetățenii sei, aici la noi în toate, — și îndată ar fi altă viață între po-poare, altă mulțumire, și s'ar vedea altă pornire spre fericirea țării! Dar nărozii din Pesta nu știu cum să-și năcăjească regimentele lor de cetățeni, să-i șicaneze, să-i ațîțe, să-i cătră-nească.

O nouă primejdie pentru școala românească.

Gazetele ungurești ne ve-stesc, că ministrul învățămîntu-lui, șovinistul conte Zichy Iános, a pregătit mai multe planuri de legi pe cari acum în toamnă le va înainta dietei ca să le voteze. Intre aceste planuri gă-sim și unul despre „reforma” (prefacerea) seminarilor de învățători, a școalelor din cari ies învățătorii dela sate. Care o fi „prefacerea” pe care o plănuește ministrul Zicy? Gazetele ungurești nu ni-o spun încă, dar teamă ne e, că ea nu va aduce bine pentru noi.

De citiva ani gazetele un-gurești și șovinistii unguri strigă mareu, că guvernul trebuie să ia seminariile românești din mî-nile bisericilor noastre și să le treacă sub cîrmuirea statului, să le „statifice”. Știm însă prea bine ce însemnează sta-tificarea unei școli: ea este maghiarizarea ei, moartea ei pentru noi Românii. Ne te-mem că nici acuma „preface-rea” plănuită de ministrul un-gur nu va fi alta, decît maghiarizarea lor! Dacă însă semi-nariile vor fi scoase din mî-nile noastre, atunci în viitor învățătorii vor fi crescuți tot mai mult ungurește, se vor în-streina de neamul lor tot mai mult și vor crește la rîndul lor și ei pe copiii noștri în duh și în limbă ungurească. Maghiariza-rea seminarilor noastre, șapte la număr, însemnează deci, într'un viitor nu prea depăr-tat, maghiarizarea celor vre-o 1000—1500 de școale sătești cite ne-au mai rămas din a-proape 3000 cite avurăm înainte de legea lui Apponyi!...

Lanțul cu care guvernele ungurești vor să ne sugrume școala și cultura noastră ro-mânească, se strînge, să tot strînge! Cînd vom începe să ne mișcăm mai viu, ca să-l rupem, înainte de a muri?

Comedia de bilciu, începută iară!

— DIETA DIN PESTA —

Luptă pe viață și moarte între kosu-tiști și Tiszașiți. — De dimineața dela 10, până sara la 9 Tisza n'a ajuns la cuvînt! — Lupta polițiștilor până au putut scoate pe kosuțiștii afară! — După ieșirea lor, sala era plină de haine rupte, gulere zmulse, manșete perdate, pălării turtite!...

— A douazi și mai și! —

Dieta din Desta și-a reluat în-fățișarea de crîsmă pe care o avea în luna! Marti în 17 Septembrie, s'a deschis de nou. Tisza și-a dus o companie de polițiști și i-a ținut gata în o pivniță a casei țării, și- apoi a intrat pe la 10 oare să des-chidă ședința. Cum și-a arătat fața, cei peste 100 deputați kosuțiști, au început o larmă ca de iad:

— Afară nerușinatule!

— Călăule a dietei Mișelule!

Nu te ascultăm! Slugoiule al Vie-nei! vîndutule!

Tisza n'a putut rosti nici un cuvînt! Incercînd să zică ceva, au început a guița fluiericile cătănești, a suna o dobă, a sufla în o trim-biță, a zbrîrnăitoare de speriat pa-serile din cînepă, un signal de au-tomobil ce face gros-gros! Zeci de feluri de instrumente s'au pus în lucrare și făcea o larmă ca în iad, cit să nu-și audă omul nici gla-sul său!

Asta a ținut 3 sferturi de ceas într'una.

Tisza sta palid, mușcîndu-și buzele de mînie, cu miniștri la spa-tele sale. Lărmuitorii suflau de nu

mai puteau. De-odată aceștia bagă de samă că așa să vor ostent prea tare, și își deteră vorba dela om la om:

— Tăceți! Până el tace, tăcem și noi! Și numai cînd își deschide el gura, izbucnim cu toții astupîndu-l-o!

Așa făcură. De-odată tot zgomotul încetă. Tisza tăcea și să uita numai perdut nainte. Lărmuitorii tăceau și ei. Era o tăcere de mor-mîni! De-odată Tisza încercă s'o intrerupă:

— Onorată ca....

Nu putu zice a două vorbă și un trîznet de glasuri felurite și asur-zitoare îl încară graiul! Se făcu roșu ca racu și făcu de nou. Tă-cură și trimbițașii împotrîvirii, dar cu drîmboile și trimbițele la gură și cu mîna pe sbrnăitoare!

Cînd el încercă de nou, ei îl încară de nou, par'că și mai tur-bați!

Ținu asta așa un ceas și jumă-tate. Atunci Tisza ridică ședința pe 10 minute, ridicînd mîinile în sus și arătîndu-și cele 10 degete, cari însemnau minutele — că de zis nu putea zice nimic!

A deschis'o de nou, s'a urmat același lucru. A închis'o și iar a deschis'o, doar de 7 ori. Nici vorbă a putea face ceva.

Pe la 5 cîasuri d. a. și-a adus poliția în lăuntru, și a început scoa-terea deputaților cu puterea! A ur-mat o luptă care a ținut peste 3 cîasuri întregi. Unui deputat i-au scrintit o mîna în lupta cu poli-țiștii. Un polițist, scribit de ce să petrece, cînd i-s'a poruncit să sară la un deputat, a zis:

— Eu mîna pe ei n'o pun. Sunt deputați și maghiari, nu-mi pun mîna pe ei!

Indată l'au luat 2 polițiști și l'au dus în arest!

Și a ținut apoi harța cu depu-tații până la 8 și jum. sara. Cînd au fost scoși din dietă, dieta era ca dupa o bătaie în crîsmă: gulere rupte, manșete perdate, mîinci sîr-ticate, chiar bucăți de cămeși sfă-șiate de pe deputații ce nu să lă-sau, pălării turtite și călcate, trim-biți, drîmboae, bănci răsturnate!

Atunci, mătîrînd după ei, — au intrat în sală mamelucii lui Tisza, și noaptea au ținut ședința, slăvin-du-să unii pe alții, că au „biruit” pe cei din împotrîvire!

— Ieri, Mercuri, lucrurile ace-s-tea s'au repetat, cu și mai mare turbare!

Acum mamelucii vor hotărî că îl opresc, de pedeapsă, dela ședințe, pe 10—15—20, zile și- apoi iar trag cerc de soldați în jurul dietei și nu-i mai lasă să meargă nici în a-propiere de ea! Iar ei aduc iute le-gile ce li-s mai de grabă.

Vom aduce amănunte asupra a-cestor ședințe sălbatece!

Dintre deputații noștri au fost de față dnii V. Dămian, Dr. St. G. Pop și Dr. T. Mihail.

„Fotografia ministrului-președ. Lukács!”

— „Băile de aur dela Bucium. Betyár-ul de băi. Înșelăciunile de dare ale lui Lukács. Lukács înșală ministerul de finanțe. Iaca omul!”

Budapesta, 18/IX. 1912.

Sfatul țării noastre s'a des-chis din nou Marti, în 17 Sept. și din privilegiul acesta dieta și-a luat iară înfățișarea din Iunie: înaintea ei stă de pază poliția și coridoarele-s umplute de po-lițiști, cari înhață pe deputații din partidele contrare și-i dau cu puterea afară din casa dietei.

În sala dietei o larmă ca de iad, iar afară, pe străzi, lumea aleargă grăbită și setoasă după știri nouă.

De-odată e atrasă de-un strigăt neobicinuit, la colțuri de stradă, unde să 'mparte o carte foarte interesantă, cu titlul pe care l-am pus în fruntea ace-s-tui articol: „Fotografia mi-nistrului-președinte Lu-kács!”, și subtitlurile de acolo!

Iau și eu grăbit un exem-plar și curios încep să răsfoiesc filă de filă, să văd ce-o mai fi și asta. Și cum petrec cu ochii rîndurile, pe sufletul meu să lasă o măchnire și jale mare, căcî aflu în cartea asta citeva lu-cruri, cari privesc și pe bieții noștri Moși din Munții-Apuseni, pe aceia, cari lucrează în băile de aur ale ministrului-preșe-dinte al țării. Căci acest mi-nistru președinte are în hotarul Buciumului mari băi de aur, în cari lucrează băieși români, cărora el li-a dat cu arîndă. Dau din cartea aceasta citeva spicuri, ca să văză și cetitorii acestor foi ce să scrie și să știe în Pesta despre domnul din frun-tea cirmei țării.

Autorul broșurei ridică ur-mătoarele invinuri asupra lui Lukács:

1. Lukács a făcut ghișefturi neiertate cu băile de aur dela Bucium și Zlatna. A ținut cu-prins loc de băi pe unde nu să plătea băieșitul, dar era în ca-lea altora care băiau în vecini. Cînd aceștia au ajuns lîngă el, li-a stat în cale și i-a silit a lua și terenul (locul) lui în „arîndă”, lăsînd toate cheltuelile și răspunderea nenorociților, și reparările și tot, pe capul arîndașilor români și luîndu-le și 26% din aurul scos! Și așa el avea venit bun din acest con-tract, că oamenii trebuiau să-i dea aur, ori le ieșea lor încolo socoteala ori nu.

2. Dar cînd a fost la plătit de dare după venitul din băi, deși comisia l'a pus cu numai 273 cor. dare, el n'a vrut să plătească, spu-nînd că n'are nici un ve-

nit din băi! Deși, spune scriitorul broșurei, că drept pildă, în 1909 el a câpătat dela Ion Costinaș și soții: 2000 cor. arinda fixă, aur (cele 26%) de 7728 cor și încă vre-o 700 cor. ceva tantiemă, de tot peste 10.000 cor. Legea poruncește 10% dare în astfel de venit, așadar ar avea de plătit 1000 cor., și el a plătit nici cele 273 cîte i le cerea comisia de croit dare!...

3. Lukács a făcut frumoase gheșefturi cu cele 3 case ce le avea în Zlatna. A îmbrăcat bine statul cu ele. Cea mai bună treabă e cea mai nouă: Și-a vîndut statului o casă, destul de simplă și veche, cu 90.000 cor. Statul a trebuit să bage încă 30.000 cor. în reparaturi ca s'o facă bună de locuit. Azi costă casa asta pe stat, 120.000 — și o dă ca locuință în natură căpitanului dela băișaguri, cînd banii de cuartir a aceluși căpitan sunt 1000 cor. pe an. Așadar aduce casa asta mai puțin ca 1 la sută! Dacă statul nu făcea minunatul gheșeft, banii aceia, (120.000) i-ar aduce vre-o 6000 cor. pe an, iar fiindcă azi îi aduc numai 1000 (banii de cuartir a căpitanului), statul perde an de an 5000 cor. la acest un singur gheșeft de-al ministrului Lukács!

Și altele înșiră broșura din vorbă. Scriitorul ei spune că are documente tari pe tot ce scrie, și că va sta naintea legii cu ele!

Ce-o răspunde la asta ministrul Lukács, fratele de cruce alui Tisza, vom vedea și vom arăta și noi!

La Unguri și la Români.

Știți că nu este Ungur și gazetă ungurească (dar și gazetele lor le fac Ovreei, afară de una), care să nu strige în lumea mare că nu să găsește pe rotogolul pămîntului popor îngăduitor și răbdător, cu cei din jurul seu ca al lor! O fi. Să arătăm numai 2 lucruri mai nouă înfăptuite de curînd, și o să lasă la lumină dreptatea:

Preoții bisericii românești trebuie să scrie toate hîrtiile oficioase în limba noastră, după cum poruncește legea bisericii noastre. Prin urmare așa face și părintele protopop Romul Furdul, din Cimpeni. Cînd are să dea, cîrte de botez, dă scrie. »Dela parochia ortodoxă greco-orientală din Cimpeni, și apoi pune și numele unguresc al orașelului dsale: »Topánfalva«. Și ce să vezi? Pentru că a îndrăznit să pună și numele românesc al Cimpenilor pe un extras de acesta, o gazetă ungurească mare (chiar toată la Andrássy a fostulul ministru dela treburile din înuntru ale țării), se născostește sălbatec asupra diul protopop îl muștră și umblă să-i dea învățătură, iar la urmă întreabă: »Cît ajutor capătă dela stat acest

domn Romul Furdul? Și oare pentru ce nu iau în seamă jocurile lui mărunte cei de sus (din minister)?» Adecă: pentru ce nu-i opresc congresul, și — poate — să-i facă și procesc părintelui Furdul, fiindcă are cutezanța să scrie în limba maicii și a bisericii sale?! Ba nu zău: să nu te aprinzi cînd cetești cutezanțe de-astea?

Alta: De cînd cu legea cea nouă pentru școale, făcută în 1907 de Apponyi, bieții învățători români, slovaci, sîrbi și nemți nu mai au zile liniștite. Nici odată nu știu că în ce ceas nemerește inspectorul tulburat de visuri urite (visate în somn și altele trez), ca să le primejduiască viața de oarece — copiii de școală nu știu destul de bine ungurește! Cetitorii noștri își aduc aminte de mulți învățători români chinuți din pricina asta, ba chiar și de unii cari și-au pierdut slujba fără ca să fi fost vinovat de nimic. Ascultați acum o întâmplare nouă, petrecută între Nemții de dincolo de Dunăre:

Învățătorul Iosef Windisch (din Felsőkehely) a fost învinuit că dă prea puțină băgare de seamă limbii ungurești și că în »șuguba« aceteia, învață pe copiii limbii nemțească. Școala de acolo este școală confesională, și astfel comisia catolică cercetînd cum stă lucrurile, a aflat că învățătorul a fost pîrit pe nedrept. Ministru însă a dat poruncă să se urmeze cercetarea împotriva lui Windisch, iar cu îndeplinirea ei a fost încredințat însuși pîritorul, adecă inspectorul de școale!

Pe românește treaba ar sta așa că dai oile în grija lupului, și-ai cînd Turcul te bate și Turcul de judecă, și îl din nainte cum va fi judecata.

Și-ai să nu ți-se stringă pumnii cînd vezi astfel de nedreptăți și prigoniri tuturor celor cari nu s Unguri?

Să vedem acum cum o duc Ungurii într-o țară streină lor, oare ar avea tot dreptul să-i »suprească pentru cîte ne fac ei nouă: în România.

Acum vr'o cîteva săptămîni și-a prăznuit împlinirea alor 15 ani dela înființare »Societatea ungurească pentru cultură și pentru ajutorarea bolnavilor din București«. Societatea aceasta are 750 de membrii, și-a împărțit până azi 39.000 de lei între ei. Afară de aceea mai are un capital de 23.570 de lei. În adunarea generală pomenită au hotărît ca la iarnă să țină prelegeri despre Ungaria, arătînd cu schiopticonul (mașină care arată chipuri pe pînză) vederile celor mai frumoase ale țării lor. Și-au scos steagul societății roșu-alb-verde. Și nime nu le are grija, de pe partea Romînilor pot hotărî și face ce le place!

Pe cînd la noi, cînd își țin »Asociațiunea« sau »Fondul de teatru« adunarea, toate gazetele ungurești urlă că »sau răscolat valachii«, că »uneltim împotriva țării și a ungurimei«, iar solii guvernului și

împănații de jandarmi străjuiesc cu urechile ațintite și cu nasurile în vînt, ca să adulmece urma vreunei »răzvrătiri«. Iar cum fu la Odorău, deregătorul voia să nu lase pe vorbitori a mai grîi românește, că ci-că el nu-i înțelege, — să vorbească pe ungurește ca să-l înțeleagă el și — să nu-l înțeleagă poporul că chiar asta ar dori o eii! Așa-i pe la noi și în alt fel e pe aiurea.

Din străinătate.

O pace să închee, alta să clătină! Știrile din străinătate sunt neliniștitoare.

Intre Italia și Turcia e pe cale a să încheie pacea, — rămînd Italia stăpînă pe Tripolitania, dar dînd Turciei cîteva sute de milioane pentru ea.

— În același timp însă în Bulgaria lucrurile iau față îngrijitoare: Partidul războiului e tot mai tare. Toți ofițerii sunt pentru războiu și Regele bulgar e aminințat cu a-lungare din tron de nu sloboade războiu asupra Turcilor!

Să crede că Bulgarii o fac asta avînd încurajare din afară (dela Rusia). În ori ce zi ne putem aștepta la vești mari.

Din lumea zburătorilor.

— Stireni: Francezii, Englezii și Ungurii. Un Maghiar cătrănit. Aviator italian prins de Turci. Aeroplanul Ardealului. Unde a zburat Vlaicu? —

De cînd și-a făcut Meșterul Manole aripi de șindile, ca să zboare de pe virful mănăstirii zidite de el, și a căzut, — de atunci cad și mor mulți dintre curagioșii viteji cari să încumetă să se avînte spre ceruri. Nici unul dintre ei nu știe, cînd să ridică în vîzduh, că oare ce este mașina aceea de zburat: este ea șoim îndrăsnit, vrednic să înfrunte înălțimile, sau este sicriul într'aripă care să va rostogoli nu peste mult, unindu-l pe veci cu țărîna de sub el!

Și cu toate acestea oamenii nu încetează să încerce a să înălța pe drumurile, pe cari și-au rupt capul atîția! Mai cu seamă Francezii. Un volnic de-al lor, cu numele Garros, s'a ridicat până la aproape cinci mii de metri (4950 m.), iar Vedrinez, alt Francez, a zburat într'un cîrs și zece minute cale de douăzute de km! Tot Vedrinez să trudește acum să clădească o mașină, cu care să poată face 300 de km. pe cîrs, (de cinci ori mai repede ca trenul cel repede, care abia țoga 60 kilometri pe cîrs! E amețitoare iuțimea ce vrea s'o atingă francezul naibil!), și apoi cu aceea mașină el să treacă într'o zi din America în Europa, cale pe care azi vapoarele cele mai iuți abia o fac în 6 zile! Adevărat că Francezii și Romîni, după vorba unul zburător vestit (Bleriot), sunt

mai isteți și mai minunați, mai bine înzestrați dela Dumnezeu pentru meșteșugul acesta, decît alte popoare.

— Bieții Angliuși îndură pierderi mari. Și la ei, ca și într'altă țară, să întrebunțează mașină de zburat în armată, și din luna lui Cuptor până azi le-au pierit mulți flăcăi vrednici. Acuma vrea să scoată mașinile acestea dela cătănie, până atunci, până cînd nu vor fi mai sigure, mai desăvîrșite, ca așa să cruce viețile feciorilor ce să primejduiesc cu ele. Măsura aceasta cu minte, de va fi să se facă, va fi foarte bună.

— Ungurii o duc mai prost decît toți. Ei nu au nici un zburător de seamă. Lor nu le merge vestea nici că au zburat frumos, nici că ar fi murit vr'unul de-al lor: ei umblă cu mașina de zburat încă tot ca cu carul. Ba să nu mințim, să n'avem păcate! De curînd a făcut și un Ungur o vitejie de i se duce pomina ca de popă tuns. S'au hotărît adecă vr'o trei voincoși să zboare la Arad, unde a zburat mai nainte Vlaicu, să arete ei lumii cum trebuie să se umble cu mașina. Dintre toți însă numai unul, Kvasz, a izbutit să se urce la înălțime de aproape doi stînjini, apoi s'a răsturnat și și-a scrintit un picior. Și fiindcă asta nu era înțlia căzătură, de ciudă și-a udat mașina cu benzină și — i-a dat foc! A fost un hohot între privitori, de mai mare dragu. Și pare-mi-se, că aceasta au ars și încercările ungurești de a zbură, pe multă vreme!

— Nouă, Românilor, ne-a dăruit Dumnezeu și din bine, și din rău. Căci ne-a încercat cu mcarta unul ofițer din Iași, Caranda, căruia i-s'a făcut o îngropare strălucită, dar ne-a dat și biruințele lui Aurel Vlaicu, cu cari ne putem lăuda în toată lumea. Streinii ne și cînstesc, ba ne chiar pismuiesc pentru că avem pe Vlaicu.

Frații noștri, domni și plugari deopotrivă, au și înțeles însemnătatea națională a zborurilor lui Vlaicu, și s'au hotărît să adune din darul tuturor o sumă de bani (după cum am mai scris), ca să i de-a dar național lui Vlaicu să și facă o mașină nouă, cu numele de »aeroplanul Ardealului!« — Până acum s'au adunat peste 9000 cor.

În același timp Vlaicu cutreiera partea locuită de Români a țării noastre, și arată zboruri care de care mai frumoase și îndrăsnite, ca să ne crească inima de mîndrie și fericire.

Cum vedem, neamul nostru stă cu cinste între celelalte popoare ale lumii, cînd e vorba de cea mai nouă încercare minunată a vremilor de azi: de cucerirea vîzduhului. Mîndria noastră națională este îndreptățită și până acuma, — iar pe viitor să ne țină numai Tată cel ceresc pe Vlaicu și pe ortacii lui din România, și nu avem de ce ne teme că vom rămînea între Kvasz și Căci, vorba poetului; din vultur vultur naște, din stejar, stejar răsare!

Sărbările culturale în Liget.

— Sfințire de steag. —

„Reuniunea gr.-cat. română de cânt și muzică „Concordia“ din Liget (comit. Timiș), invită la sărbările sfințirii steagului, stabilite pe 21 Septembrie n. (Stă Măria mică), cu binevoitorul concurs al Reuniunii gr. or. române de cânt și muzică (orchestră de suflat) „Doina“ din Cârnecea.

Ajungând reuniunea noastră să-și țină la timpul arătat cea mai frumoasă sărbătoare: sfințirea steagului, — ținem, cu drag, a invita on. public la sărbările, ce le aranjăm din acest privilegiu.

In numele Reuniunii noastre de cânt și muzică: Aurel Em. Peteanu, prez., Andrei Mureșanu, secretar.

Programul sărbătorilor: Vineri la 20 Sept. n., la orele 8 p. m.: Intimpinarea d-lui canonic Ioan Madincea și a oaspeților, cari sosesc. Seara: Intimpinarea și încuartairea membrilor: Reuniunea de cânt și muzică „Doina“ din Cârnecea și a oaspeților sosiți on acel tren.

Sâmbătă, la 21 Sept. n., la orele 9: Adunarea Reuniunilor în curtea școlii gr.-cat. române din loc, mergerea în corpore la locuința nașei și conducerea nașei la biserică; — slujbă dumnezeiască de sărbătoare.

In biserică vor cânta corurile pe rînd.

La orele 11 și 1/2: purcederea în corpore, în ordinea stabilită, la locul de sfințire; sfințirea steagului și baterea cuielor. După încheierea actului sfințirii: defilarea reuniunilor și conducerea nașei la locuința ei. — De aici convoiul merge până la biserică gr. cat. română și acolo reuniunile depun steagurile.

La ora 1 p. m. prînz comun (à la carte) în școala gr. cat. română. La orele 5 p. m. Adunarea reuniunilor în curtea școlii gr. cat. române din loc, unde se va ține proba generală a cântării în massă.

La orele 7 și 1/2, seara: Concert festiv în curtea școlii gr. cat. române din loc (la vreme nefavorabilă în școală), iar după concert, joc. Muzica jocurilor o dă: Orchestra de suflat „Doina“ din Cârnecea.

*

Publicăm cu drag acest program, nu numai pentru că e vorba de o sărbătoare culturală a unei Reuniuni de cântări și muzică, care prin cultivarea cântării românești, cultivă și nobilizează în același timp și sufletul românesc în membrii săi și în poporul în mijlocul cărui lucrează, — oi și pentru frumosul fapt de frație confesională ce reiese din aceste sărbători.

Noi am stăruit într-una și stăruim și azi, ca supărările ce vin între noi Români din pricina oă suntem împărțiți în două confesiuni, trebuie să se stingă tot mai mult, să piară cu totul, și noi să

nu ne mai privim unii pe alții, decât cu ochi de Români, de frați, nu mai mult cu ochelarii otrăviți de „uniți“ și „neuniți“.

Și frații dela Liget și Cârnecea ni-o arată aceasta în chip frumos. La sărbările corului greco-catolic din Liget, alergă să concucre și să le înalțe, corul greco-oriental din Cârnecea, și mergînd în biserică, acolo cîntă la liturgie pe rînd, unul o cîntare sfîntă, celalalt pe cealaltă! Incolo la concert împreună, în un singur cor, contopiți toți frații între sine!

Foarte frumos lucru. Noi vedem în acest fapt un glas al viitorului. Vor veni vremuri, cînd cei mai mulți Români, ba toți Români, așa vor face, că-asa cere înțelepciunea națională dela noi!

Correspondență.

Mare jertfă culturale.

— O comună de abia 100 familii, își zidește și biserică și școală de-odată! —

Pe drumul ce duce dela Simeria (Piski) către Hațeg, dăm de cel dintîi sat *Timpa*, cu o înfățișare plăcută; de-a dreapta puternica stație de arangeare a căii ferate, unde să grămădesc toate trenurile ce vin de către Ardeal și de către Ungaria, aci se regulează de nou după părțile de țară unde sînt adresate și apoi pleacă mai departe.

De-a stînga drumului curge un canal rupt din Stireul Iute, care pe lîngă că adapă satele Batiz, Băcia și Tîmpa, are menirea de-a duce apa de lipsă la atelierele mari din Piski. Pe amîndouă părțile acestui drum să întinde satul *Timpa* locuit de 100 familii de Români, toți gr.-or. — Înaintînd pe drumul glodos, spre Băcia, cam la mijlocul satului ochiul călătorului va întîlni la stînga 2 edificii ce să înalță mărețe una lîngă alta, ca două surori bune și frumoase: e biserică nouă gr.-or. și fiica acesteia școala românească!

Vechea biserică stă zmerită peste linia ferată, pe un deluț — stricată de vremi, cu coperișul de șindilă zdrăntuit, — par'că ceartă pe stăpîinii cari au lăsat-o în așa stare, cu părțile și coperișul răzîmați de proptele, pe cari dacă le-ai clăti, s'ar prăbuși.

Poporul de 6 ani s'a tot pregătit a-și zidi o biserică nouă, a făcut cărămidă, a adunat bani, dar conducerea bună li lipsea. Postul preot, bătrîn, nu putea face mult. Învățătorul, bătrîn și el, asemenea. — Pe cînd ne aflam astfel cu biserică, comisia administrativă ne provoacă să facem școală, altcum detrage ajutorul ce'l avem și ne închide școala, ca să facă loc celei comunale.

În 3 Octombrie 1910 fostul Inv. Adam Popovici abdice din post, iar în locul dînsului poporul a ales pe dl Avram Lăslău din Ormîndea.

Noul învățător a adus și suflet nou între oameni. A stăruit din răpputeri pentru zidirea și a școlii, dar și a bisericii.

Planul unei sale de învățămînt l'a făcut dl inginer Almășescu (pe atunci în Deva).

Intr'aceea vechea biserică a fost închisă de pretură, iar bătrînul preot a abzis și a trecut la pensie.

La dorința poporului a fost numit administrator par. dl Adam Lula, paroh în Biscarea. Dînsul nu mult ne a administrat, căci fiind foarte ocupat cu 2 comune, a abzis.

Atunci învățătorul cu câțiva fruntași a poștit de administrator pe dl preot Dionisie Bobeiu din Petreni (tractul Orăștiei) — Acest preot își are apoi partea sa de vrednicie la edificarea bisericii și școlii din *Timpa*.

Părintele Bobeiu, învățătorul Avram Lăslău și vrednicul primar Aron Muntean, apoi bravii epitropi Nicolae Șolea și Valeriu Beșan și mai mulți vrednici membri din comitet, ca Oct. Muntean și alții, au alergat în toate părțile, și au mișcat toate, ca să pună lucrul bine la cale.

În urmă s'a publicat concursul pentru edificare. Dar poporul de școală nu prea voia să audă, numai de biserică. — Prin o ținută cu bună chibzuială însă, preotul i-a adus ca să zidească și biserică și școală, cu sumă de 22.800 cor.

Și le au zidit în vara asta pe amîndouă, de țîi mai mare dragul să le vezi!

Onoare bravilor conducători, dlui preot Bobeiu și dlui învățător Lăslău, și întregului popor care i-a ascultat și a jertfit de pot avea astăzi aceste frumoase lăcașuri alui Dzeu și a culturii naționale.

Onoare vrednicului primar, cînte și respect celor 2 epitropi cari a ostent în toate părțile adunînd ban lîngă ban. Onoare întregului popor, al unei comune așa de mici, ca *Timpa*, că cu drag a alergat cu carul, cu sapa și lopata, și a dus tot materialul de clădire, a dat și repartiție destulă pentru ca să vadă un lucru așa de lăudat!

Sfințirea bisericii noue e pusă pe Duminică după ziua Crucii (29 Sept. n.)

Mult pot puțin buni împreună!

De pe Sretu.

*

Din Hunedoara.

— Lucrarea despărțămînt. Asociațiunii. —

Nu de mult s'a scris despre prelegerea Despărțămîntului Hunedoara al Asociațiunii, ținută în comuna Mănerău, iar acum cu plăcere putem scrie despre adunarea generală a Despărțămîntului Hunedoara, ținută la 1 Sept. n. în comuna Teliucul-mare.

La convocarea comitetului în numita zi dîmîneața toți fruntașii Hunedoarei s'au adunat la »Cassa națională«, fiind gata de plecare. Pe la orele 8 s'a făcut plecarea. O mulțime de trăsuri urmează șir lung pe drumul ce duce la Teliuc. Streinii

priviau curioși la convoiul intelginței române ce merge'n apostoli culturală.

Ajungînd la Teliuc, bisericuța din deal plină de lume, iar cei trei preoți: Simion și Mihail Zăvoian, George Turcean, săvîrșau slujbă dumnezeiască. La sfîrșitul slujbei preotul Simion Zăvoian prin cîteva cuvinte arată care este scopul Asociațiunii și spune poporenilor pentru ce au venit oaspeții de azi, la Teliuc.

După aceea Directorul despărțămîntului, dl Vasile C. Osvadă, prin o vorbire frumoasă deschide adunarea.

Urmează cetirea rapoartelor: a secretarului, bibliotecarului și casarului. Să predau unei comisii spre cercetare mai deaproape. A urma un șir de prelegeri. Dl Dr. George Danilă a vorbit »Despre cartea funduară«, arătînd de ce mare însemnătate e pentru fiecare om cartea funduară. Și ținerea ei în bun ordine! Că din lipsa de îngrijire pentru starea în cartea funduară, au țărani nostri atîtea neplăceri și procese cu mari pîgube! Face cunoscut că dsa va sta la îndemîna o zi pe săptămîină, tuturor țărănilor noștri din ținutul Hunedoarei, în chip gratuit, pentru a le limpezi aceea ce ar avea nelămurit la cartea funduară. — Prelegere tare de folos.

Păr. capelan Romul Albu, vorbește despre literatura românească și îndeosebi despre poezii Goga și Coșbuc.

Dl Valeriu Beșan, vorbește despre cambille de bancă simple (țărănești), cambille comerciale, despre proteste și proces, spunînd cum să și folosească oamenii banii luați cu camătă și cum să și scurteze datoriile.

Urmează dl Virgil Comșa, care arată cît cheltuesc țărani noștri pe fumat, beutură și lux, și care sunt urmările rele ale acestor obiceiuri. Îndeamnă poporul să se lase de ele. Dă sfaturi cum să și crească vitele, ținîndu-și vite de sol, Aduce pilde dela Sași. Li sfătuiește cum să și păstreze cele avute, asigurîndu-le. Vorbește de foloasele societăților de asigurare.

După prelegeri raportorul comisiilor dl Dr. Ioan Popovici cetește raportul și propune comitetului laudă în scris.

A urmat înscrierea de membri la Asociațiune și împărțirea de cărți între popor.

Prin ferestruicele bisericețel din deal soarele își trimitea mai luminoase razele sale ca altădată, ca astfel sămîințele aruncate să aibă căldura de lipsă ca să poată încolți, crește și aduce roade frumoase.

Prin o vorbire foarte frumoasă directorul despărțămîntului, dl Osvadă, încheie adunarea, cînd din gurile țărănilor izbucnesc cuvintele: »Să vă trăiască Dzeu, domnilor, să mai puteți veni la noi!«

Correspondent.

Generalul Noghi.

— Un viteaz al Japoniei, care și-a omorât soția și pe sine. —

Cine nu-și aduce încă aminte de războiul Rușilor cu Japoniezii, și de vestiții lor eroi? Ne aducem aminte de numele generalului Noghi, Japoniezul linistit și disprețuitor de moarte, eroul nelăfrînt care a zdrobit puterea cea mare a Rusiei, Porth Arthurul, care era așa de puternic întărit cu toate descoperirile cele mai noue ale științei militare, încît era ținut ca cetatea nebruită, peste puțină de cucerit de dușman! S'a și ținut ea opt luni de zile contra tuturor atacurilor dîrze ale japonezilor conduși de generalul Noghi. Altul după altăa azvîrliri asupra cetății, sfîrșite toate cu pierderi de zeci de mii de oameni, ar fi părăsit'o focului, ca pe gara iadului. Noghi înse nu. Și după opt luni de cumplite sîngerări, tot a izbutit a o pune la picioarele sale în mijlocul uimirii întregii lumi militare! — Și ne mai aducem aminte, că acest Noghi era tată, a cărui amîndoi feciorii au căzut pe cîmpul de luptă cu Rușii iar el n'a vărsat nici o lacrimă după ei, ci căuta numai să vadă după stîrbăturile săbiilor, că oare cîți dușmani au omorît bravii lui copii? Așa părinte iubitor de țară și de neam, a fost generalul Noghi!

Omul acesta minunat, care părea că era mai presus de fire, azi nu mai este. Singur și-a stîns suflarea vieții, ba cu mîna lui a ridicat done vieți într'o clipită: pe a lui și pe a soției sale. Cînd a durdît cea dintîi descărcătură de tun, care vestea ducerea la groapă a celui mai mare împărat ce l-a avut Japonia, Meinhito, atunci și-a pus zilelor sale capăt și generalul cel mai viteaz, cel mai nebiruit, pe care l-a avut împăratul acela! Cătana credincioasă și-a urmat stăpînul și pe lumea cealaltă, ca în vremile cele vechi, cînd slugile trebuiau să slojască domnilor lor și dincolo de mormînt!

Generalul Noghi s'a născut în 1849, avea deci 63 de ani. Cînd a fost de 22 de ani era numit major. A înăbușit mai multe răscoale în patria lui, iar cînd a avut Japonia războiul cu China, a luat parte biruitoare și în războiul acela. Pe urmă, isbușind războiul cu Rusia, Noghi a fost incredințat să conducă atacul împotriva Port-Arthurului, cetatea cea mai întărită a Rușilor, așezată pe o stîncă la marginea mării. Și a cucerit-o cum am arătat. Iar după aceea a alergat în ajutorul oștilor de pe cîmpul dela Mokdem și dîndu-le purernic ajutor, au bătut pe Ruși și aci în cîmpul larg, — și așa a hotărît soarta războiului!

Dar pentru ce s'a omorît pe sine și acest brav bărbat, oăruia să închina o țară și un popor? Pentru că la Japoniei era și mai este un cîndat obicei național, de a-ți

arăta „vitejia“, obiceiul zis „harakiri“, care stă în aceea, că pentru a-ți arăta curajul teu cel peste măsură, să iei un cuțit, un fel de cosor mare, și ager ascuțit, și să-ți tai cu el dintr'una plutecele, așa ca în clipa următoare să cazi mort la pămînt! Alții își taie gîtul. E semnul celei mai nobile viteji, cerută de vechea lor religie păgînă. În timpul din urmă oamenii din lumea nouă luptă pentru stîrpierea acestui „obicei național“ al lor, ba și o lege a lor s'a adus, care oprește „harakiri“. După vechea lor credință, servitorul credincios avea să și urmeze pe stăpîn și soția pe bărbat, și pe lumea cealaltă, și sluga credincioasă făcea harakiri lingă sicriul stăpînului său mort, trecînd prin aceasta în ceata aleșilor credinței, între sfinții ei așezînd.

Noghi a voit să fie socotit în rînd cu acești aleși ai credinței vechi japoneze, și dacă i-a murit stăpînul lui oel atît de vrednic, n'a vrut să mai trăiască nici el, sluga cea mai credincioasă a marelui seu stăpîn! L'a jelit și el timp de 3 săptămîni cît a fost ținut împăratul mort pînă se gata uriașele pregătiri de înmormîntare, — iar în ziua îngropării lui, în 13 Septembrie, cînd s'a început slujba prohodului și salve de tunuri vesteau lumii jalnicul fapt al plecării împăratului mare din umbra tronului, — în clipa aceea credincioasa slugă, generalul nobil Noghi, a făcut harakiri, și el și soția sa, tăindu și gîtul și urmînd astfel și ei pe stăpînul lor pe lumea cealaltă. Să scrie că noul împărat și sfetnicii sei știau de gîndul lui Noghi, dar din respectul cel mare ce-l aveau pentru erou, nu a cutezat nimenea să cerce să-l abată dela acest pas, știind că și așa n'ar fi izbutit.

Fapta lui Noghi, după ale noastre vederi și obiceiuri, e o faptă fără rost, după a credinței sale însă, e cea mai nobilă jertfă ce s'a putut aduce de un om credinței sale străbune!

Fericit popor care are eroi în stare a aduce astfel de jertfe țării și religiei sale!

NOUȚĂȚI

Concertul Lia Pop. Duminică în 29 Septembrie st. n. ora 8 1/2, seara, se va ține în sala »Hotelului Central« din Orăștie Concertul dat de tînăra artistă Lia Pop, excelenta cîntăreață soprano dramatică. Distinsă de Măiestratea Sa Regina României. Cu concursul d-șoarei Onora Luca, pianistă de prima forță, cu următorul Program: C. Saint Saens: din opera Sansone e Dalila: 1. aria Sansone letenebra spetta 2. aria Mon coeur souvrata voix d-ra Lia Pop; Schubert Heller: Die Forelle, D-ra Onora Luca; Fr. Schubert op. 1. Craiul Codrului, T. Brediceanu »Știi tu, bade, ce mi-ai

spus«, »Ardemite-ai codru des«, d-șoara Lia Pop; Thomas: Fantazie de L'Opera Mignon, Grieg: Norwegischer Brautzug im vorüberziehen, d-șoara Onora Luca; G. Verdi: Il Trovatore, aria Azucena, P. Mascagni Cavaleria rusticana, aria Santuzza, d-ra Lia Pop.

Prețurile: Loge 12 cor. Loc I. 3 cor. Loc II. 2 cor., loc de stat 1 cor. galerie 50 fil. Biletele se vînd la Librăria S. Bornemisa și seara la cassă. — După concert, tinerimea aranjează joc.

Expoziția de vite a „Reuniunii Economice“ din Orăștie să va ține negreșit Luni, în 30 Sept. n., în ziua de naintea tîrgului de vite (care să începe Marți în 1 Oct.)

Trimișii Reuniunii au fost Dumineca trecută prin comunele ce vor lua parte la expoziție, ducînd vestea expoziției, și peste tot locul au fost primiți cu bine și vestea a stîrnit bucurie

Din fiecare comună s'au numit cinci dintre cei mai de frunte economi, cari să facă parte din juriul, comitetul, care judecă vitele expuse.

Comunele cari iau parte la expoziție sunt: Orăștie, Bobilna, Turdașul, Pricazul, Bințințul, Șibotul și Balomirul.

Avem cea mai bună nădejde, că vom avea o expoziție frumoasă, vrednică de luare aminte.

Vom avea la ea și oaspeți plăcuți și cu bună praxă în economia de vite și în expozițiile de vite: domni invitați de noi în acest scop dela Sibiu, Sebeșul sășesc și Hunedoara.

Simbătă și Duminecă (21 și 22 Sept.) să vor împărți prin comune programele expoziției, cu amănunte și îndrumări.

Toți frații noștri economi din numitele comune, să se pregătească cu toată inima, a lua parte cu ce au mai frumos, la expoziție. Ea să va deschide la orele 10 a. m. și va dura, cu prelegerile economice și împărțirea premiilor cu tot, pînă la ora 1 d. a.

Din Bistrița.

— Zborul Vlaicu și altele. —

Duminecă în 15 Sept. n. fost să aibă loc zborul dlui ing. Vlaicu (vestit și de noi), dar din pricina timpului neprielnic, nu a putut s'ura.

— Sara a avut loc o serată teatrală muzicală urmată de joc, aranjată de »Reuniunea meserieșilor români«. Mare plăcere ne-a făcut dl Traian Leuca cu frumoasele cîntece ce a cîntat, apoi dl Iuliu Grama cu monologul »Herșcu Boccegiul«, dl Stefan Bunea cu puternica declamație »Peneș Curcanul«.

S'a jucat piesa teatrală »Gici

gicitoarea mea«, în care și-au arătat destoinicia dna Viorica Bunea, d-șoara Valeria Lurgu și d-șoara Emilia T. Diuganu, care a dovedit, că nu avem numai o bravă Româncă, o bună poetă și colaboratoare a mai multor foi, ci și o vrednică de laudă jucătoare de teatru.

Tot în piesa asta au jucat dnii Bunea și Leuca. Incă o declamațiune de Coșbuc reușită. Cu un cuvînt totul a fost bine. Intreg publicul care au luat parte, a lăudat pe zeloșii delectanți.

Cu numai 1 cor. 50 fil.

dăm de acum (dela 1 Septembrie v.) pînă la capătul anului »Libertatea« cu adaosele sale, celor ce intră ca abonați noi!

Dați această știre tuturor iubitorilor de oțire.

Pentru mașina »Vlaicu III«, adică a treia mașină de zburat făcută după muștra iscodită de dl Aurel Vlaicu (Nr. I. a fost cea dintîi cu care a zburat la București și pe care i-a cumpărat'o ministerul român de războiu, Nr. II. e cea cu care zboară acum, și Nr. III. va fi cea pe care o să i o cîntim noi Români din Ardeal, Ungaria și Bănat, ca frații lui ce suntem mîndri de izbindele lui), — pentru »Vlaicu III« să face încă adunare de daruri printre fruntașii popoului nostru. Zăru! »Românul« publică urmarea listelor de daruri. Pe cele mai nouă liste vedem cu plăcere pe Archiereii noștri, scriși cu cite 200 cor., apoi alți mulți dăruitori. Pîn' acum s'au adunat peste 9000 cor. (Dorința e de a aduna 30 000, cam cît costă așa o mașină).

Despărțămîntul Marghita al »Asociațiunii« a făcut, la stăruințele dlui Victor Pop din Cheț, o adunare de daruri din privilegiul adunării Despărțămîntului la Cheț, în 28 August n. și s'au adunat îndată 120 cor. Cîte 20 cor. au dăruit: Despărțămîntul, banca »Luncana«, Dr. D. Stoica, Dr. Iuliu Kis, — apoi cite 10 cor: dnii G. Namea și Victor Pop, preoți, — iar încolo mai mulți țărani cite 2 cor. 1 cor., — pînă s'au adunat 120 cor. Frumos! Așa să se facă și pe aiurea. Cei-ce nu pot da singuri cite 20 cor. dau mai mulți împreună, ca grupă, ca listă de dăruitori cu mai puțin, dar cu inimă bună. Că și așa e primit. Ba încă poate mai bine primit!

Petrecești.

— Tinerimea Română din Baia-Mare și jur, în legătură și sub patronajul comitetului filial pentru »Fond de Teatru-Român« invită la Concertul împreună cu Reprezentație-Teatrală care se va preda în 22 sept. în Teatru de sus. Venitul curat e destinat pentru scopuri școlare culturale. După concert dans pentru inteligenți.

— Firește onorata tinerime română din Baia mare, patronată de comitetul filial al societății de Teatru, — și-a tipărit invitațiile la »Nánásny« acolo... Mai trebuie aci un pic de suflet.

Marele manevre s'au încheiat săptămîna trecută la Mezöhegyes, după lupte încordate și grele de 3 zile, — lupte date mai ales în jurul trecerii peste Murăș și peste Tisa. Corpul de armată timișorean avea să apere Tisa și Murășul să nu poată fi trecut de corpul ardelenesc, dar comanda acestui corp a știut pune la cale așa de isteț trecerea, încît corpul timișorean, deși avea cu oțeva zeci de mii de ostași mai mult decît ardelenii, nu a putut împedea trecerea. Corpul ardelenesc și-a știut ascunde așa de bine mișcărilor și a știut înșela pe cel contrar asupra planurilor sale ca pe unde trece, — încît acela cînta să apere tot puncte pe unde „inimicul“ nu să afla. Ciocnirea cea hotărîtoare s'a dat în zina din urmă, și în lupta desfășurată în punctul de căpetenie, corpul ardelenesc ieșise biruitor, cînd pe la 10 ore Moștenitorul de tron, ca comandantul cel mai înalt al întregii armate, a dat poruncă să se sufle încheierea manevrei! Pe cînd trîmbițașii sunau în toate părțile odichnă și pace, punerea jos a armei, — iacă și puterea cea mare a corpului timișorean, rezerva cea tare a lui, venea în goană să ajute trupelor sale bătute. Dar era prea tîrziu. Sfatul generalilor și moștenitorul de tron hotărîseră, că, în luptă adevărată, corpul ardelenesc ar fi rămas biruitor și cel timișorean înfrînt pentru mișcărilor sale întîrziate. Cum am zice ardelenii au bătut pe bănățeni.

Moștenitorul de tron și ghinerarii din jurul său, au rămas tare mulțumiți de ținuta soldaților din amîndouă corpurile, și de a timișorenilor și de a Ardelenilor, cari au purtat și unii și alții greutățile războiului cu bravură. Ponsul pentru că au fost bătute timișoreni, nu atinge grosul soldaților, ci numai pe comandanții de sus, cari n'au știut spiona destul de bine pe contrar și n'au simțit la vreme mișcărilor lui ca să știe de vreme unde să trîmbe puterea trupelor spre apărare. Că dacă ei știau, soldații alergau și-și făceau datorința.

Clasa III. la trenurile accelerate. Dela 1 Octombrie încolo la trenurile accelerate (repezi), pe cari pîn'aci puteai călători numai pe clasa I ori II, care sunt tare scumpe, — să adaug și vagoane de clasa III. Deocamdată, ca de probă, acest lucru să face numai pe citeva linii de căpetenie, d. e. pe linia Pesta—Arad—Teiuș—Predeal, apoi Pesta—Cluj—Teiuș—Predeal, și încă citeva. E o învoire de folos aceasta. În alte state de mult au trenurile repezi și clasa III. Să poată călători repede și cei căror nu le dă mîna a merge pe clasa I sau II.

Prețurile clasei III pe trenurile repezi vor fi cam ca cele

de cl. II. de pe trenurile de persoane.

Dar dacă pe clasa III nu mai este loc, călătorul de cl. III nu are drept să treacă în cl. II (cum să face la trenurile de persoane azi, că dacă nu mai e loc în o clasă, te lasă, pînă să golește, să treci în altă clasă mai de sus), nici în vagonul restaurant nu vor fi lăsați să între.

Tot mai mulți merg în America.

Numărul locuitorilor din Ungaria, eari pleacă la America, în loc să scadă, crește mere. Iată cîteva date dintr'un singur comitat (Zólyom):

Din luna lui Ianuarie și pînă la sfîrșitul lui August, anul acesta, s'au dat în comitatul acesta 512 de pașapoarte. Anul trecut, în același rîstimp, s'au dat numai 201 de pașapoarte, va să zică cu 311 mai puține! În schimb, numărul celor eari se întorc din America este din ce în ce — mai mic. În cele dintîi opt luni ale anului acestuia au venit acasă, tot în comitatul Zólyom, abia 159 de inși! Adece se duc 512, vin 159, ceea ce iesomnează că rămîn cu 353 de oameni mai puțin într'un singur comitat mie, în opt luni de zile!

Și ce fac domnii dela cîrmuire ca să împedecă scăderea aceasta îngrozitoare a populației țării? Și ce fac pentru ca să înlesnească traiul bieților lucrători? Păi iacă ce fac: Se ceartă urît în casa țării și se aruncă unii pe alții afară cu polițiști, cu jandarmi și cu cătane. Inviersunează pe Români și-i năcăjesă făcîndu-le episcopie ungarasce pe cheltuiala țării, fără să fie lipsă de ea. Stăbilor le nimicesc legea de căpetenie a bisericii lor. Pe Slovaci și pe Nemți umblă iarăși să-i facă Unguri cu sîla. Creațiilor le trimite pe cap un Maghiaron, ca să-i cîrmuiască el. Un guvern care face tutaxor naționalităților toate relele, cînd pe rînd, cînd mai multe de odată.

Cine ajută și sprijinește așa un guvern nesecotit? Deputații aceia, pentru cari au votat Români, cei fără știință de sine națională, mărînd astfel numărul celor ce luptă contra drepturilor poporului!

Oare cînd vom învăța minte, Doamne?

Țărani francezi din Bretonia și alte vederi din acest colț de țară a mîndrei țări franțuzești, — aduce „Cosinzeana“ în numărul său mai nou (37). Sunt desemnuri anume făcute de un Francez pentru „Cosinzeana“ și trimise cu o scrisoare despre acel frumos pămînt francez, de dl Adrian Corbul, francez ce are mare dragoste pentru Români și scrie românește foarte frumos.

În același număr dl Agîrbicean scrie prea frumose și cumînți „Ciasuri de sara“, iar dna Aurelia Pop un frumos sonet, prof. Blaga un interesant articol despre inventatori și invențiuni, — etc!

Recomandăm cu căldură „Cosinzeana“ ca revista literară de familie. De acum pîn' la anul nou, să dă, ca număr de probă, cu numai 2 cor. (în loc de 3 cît i-ar fi prețul de abonament pe 3 luni).

Știri mărunte În anul acesta școliar s'au înscris 55 499 de copii în școlile primare din Budapesta cu 10 000 mai puțin ca în anul școlar trecut. Comuna Budapesta plătește 1590 de învățători, mai mulți cu 79 ca în anul trecut. Dacă comunele noastre bisericesti ar fi tot așa de jertfitoare pentru școlile nisei un copil nu ar rămînea fără școală românească!

— Cine sunt cei mai mari meșteri ai zburatului? Unul e Védri-nes, francez, care a făcut cu mîșina lui cale de 200 de kilometri într'un ceas și zece minute, celalalt e tot francez, anume Garros care s'a ridicat la o înălțime de 5000 de metri (5 kilometri) pe cînd cel mai înalt munte din Europa, numit Mont-Blanc, are numai 4800 de metri înălțime.

— Alt pilot (zburător), grecul Karamandakis s'a înălțat la 2500 de metri, dar a căzut în mare și s'a înecat.

— În China o înundație (revărsare de apă) a ucis nainte cu vre-o lună de zile, 50 000 de oameni într'o singură zi!

Morb nevindecat a crezut lumea seclii întregi, că este Epilepsia. Credința asta însă, în timpul mai nou începe a perde din îndreptățirea ei, de vreme ce, după informațiile demne de considerare, să găsește un medic specialist în Budapesta, care pe fundament științific și după sistem valorizat, curează pe morboșii de epilepsie și prin sistemul său face posibilă curarea din fundament a molodie, ceea ce confirmă numărul considerabil al cazurilor curate. Acest medic e Dr. Szabó B. Sándor, Budapesta, Nagykorona utca Nr. 18, care celor ce caută curare, le serveste cu informațiuni gratuite. (698) 1-1

Cărți de școală

și toate recuzitele școlare, precum și hîrtie, cerneală, apoi traiste de cărți, tare ieftine, deși s'frumose, să capătă mai ieftin ca ori undela „Librăria Națională“ S. Bornemisa din Orăștie (Szászváros).

Domnii învățători sunt rugați a sorie numai ceva mai de timpuriu, ce fel de manuale vor întrebuița în anul școlar de față, — ca, întruclt nu s'ar afla deja în depozit, să fie cerut și adus de grab!

Stăruim că mai ales școlile din jurul Orăștiei și comitatul Hunedoarei peste tot, — să se provadă cu cărți, tablîțe, creioane, caele, hîrtie și de toate, dela „Librăria“ de aici!

Semnele culturii europene, în Africa. Italianii văzîndu-se stăpîni pe frumosul colț al Africeii, Tripolitania, deși pacea nu e înclată, — s'au apucat de mult de lucru la orașul Tripolis, — să zidească linii ferate și drumuri bune, ca în țările înaintate ale Europei.

Ei au zidit deja linie ferată dela Tripolis pînă la Zanzur, — slujînd deocamdată numai pentru scopuri militare, dar după încheierea păcii folosind-o pentru toate la ce e folosit un tren. Apoi nu-i mirare, doar cine-s harnici și pricepuți la zidirea de căi ferate ca Italianii! Ca mîne vom auzi, că în locul cămîlelor ce să tîrăe cu pașul legănat și îndoindu-se mereu, vor trece șuerînd peste pustiurile Africeii trenurile italiene, ce nu să mai opresc bîgîndu-și nasul în nisip pînă trece vîntul Samum, cum fac azi cămîlele și călătorii lor.

Petrecere rîmnată. Petrecerea din Tențu de sus, s'a amînat pe 29 Sept. n.

Despărțămînt al Asociațiunii la Sărcaia

Despărțămîntul de Făgărașu al „Asociațiunii“ în una din sedințele anului trecut s'a adresat comitetului central cu rugarea că, avînd în vedere mulțimea comunelor din care e alcătuit, nu e în stare a face întru toate destul mărșul său scop, și propune, ca comunele din pretura cercului Sercaia să se rupă de acest Despărțămînt și să formeze un despărțămînt deosebit.

Comitetul central luînd în samă cererea și împrejurarea, că aceste comune au oameni destoiniei atît în Sercaia, precum și în comunele afiliate, a hotărît înființarea noului despărțămînt cu sediul în Sercaia.

Prin scrisoarea comitetului central de sub Nr. 968 ex 1912 subscrisul am fost încredințat cu convocarea și constituirea acestui despărțămînt.

CONVOCARE.

Prin aceeași convocare pe toți membrii Asociațiunii din comunele Sercaia, Mindra, Șercăița, Toderița, Bucium, Vad, Ohaba, Șinca veche, Șinca-nouă, G. id, Părău, Perșani, Veneția-inferioară, Veneția-superioară, Comăna-inferioară, Comăna-superioară, Cuculata, Lupșa, precum și pe toți Romîni doritori de înaintarea neamului nostru, a veni pe ziua de 6 Octombrie n. în comuna Șercaia. Sărbarea culturală va avea loc după următorul program.

La carele 8 slujbă dzelască în biserica română. 2 Deschiderea adunării prin subscrisul și numirea unui notar ed hoc. 3. Constatarea membrilor ce-i are deja Asociațiunea în sus numitele comune și numirea comisiei de trei penclu înscrierea de membrii noi. 4 Alegerea unui președinte și 4 membri în comitet. 5. Cetirea eventualelor dîșerțămînt. 6. Propunerii. 7 Închiderea adunării, Făgăraș în 10 Septembrie 1912.

Dr Șerban de Voila

POȘTA REDACȚIEI.

Sol, Ol. În Curt Poezii populare primim numai de acelea care să văd că-s populare. Ale dtales acute de dta și nu-s așa reușite ca să se poată tipări. Și apoi ai și versuri necuvîncioase, care nu să pot tipări în foaie P. L. în Bl. Slabe.

Uros Luțai, în Cenad. Ai fost confundat cu alt Luțai din Cenad, de aci a venit încurcătura. Au deschis foile. Vom veni regulat.

„Chorul“ din Cr. De ce „broșură întrebăți? Scrieți mai de aproape.

CEARCĂ-ȚI NOROCUL!

Deja în 5 Octomvrie a. c., va fi tragerea proximă a lozurilor dela Prima Cassă Pestană din Patrie, cu un câștig principal de

coroane 400.000.—

Spre a putea înlezni cumpărarea acestor lozuri fiecărui le vindem de prezent pe lingă

34 rate lunare à 5 coroane.

Deja după primirea primei rate, i-să extradă cumpărătorului Lista legală de rate, în care se induce Seria și Numărul lozurii care i-să vîndut și pe a cărei bază va putea participa la toate tragerile viitoare, iar eventualele câștiguri sunt în întregime ale lui. După plățirea totală a ratelor lunare i-să trimitte cumpărătorului Obligațiunea originală.

ADMONIȚIUNE!

Câștigul cel mai mic este mai mare ca prețul lozului, care se urcă până la suma de cca 125 coroane. În caz, că proprietarul va câștiga câștigul cel mai mic, va primi afară de suma câștigată și un cupon în valoarea de cca 55 coroane, cu care apoi va putea participa la toate tragerile viitoare la câștigurile principale.

Astfel pierderea banilor este cu totul exclusă.

Tragerile anuale!

în 5 Februarie
în 5 Iunie și în fine
în 5 Octomvrie

TRAGERILE:

cor. 400.000.—

și o mulțime de câștiguri mai mici în sumă totală de cca

cor. 1,210.000.—

Tragerea ultimă va fi în anul 1919 Octomvrie 5.

Nu Vă gândiți mult, ci ne trimiteți rata primă

spre a Vă putea trimite Lista de rate pe a cărei bază Ve-ți putea participa și la tragerea cea mai apropiată!

Toate comănzile sunt a să adresa către institutul:

(697) 1-2

Ustredna Banca, Ucast. Spol.
BUDAPEST, VI. Văczi-körut 31.

CUMPĂRAȚI

„Eroii Nostri“

Articole ce cuprind prea frumoasa poveste a neamului nostru românesc, din cele mai vechi vremuri până în ziua de azi. Le scoate de sub tipar redacția foilor noastre naționale dela Orăștie, întocmindu-le anume pentru *retinerii din popor*. Despre fiecare faptă mare din istorie să scrie povestea întâmplării ei, apoi să dau chipurile eroilor ce vin înainte și poeziile ce s'au scris despre ei ori bravura lor.

Sunt pagini alese din istoria neamului românesc. Tot ce e frumos în aceasta istorie, să va cuprindă în aceste cărțicele.

Pân'acum a ieșit cărțicica I, cuprinzînd istoria cea mai veche a pămîntului locuit azi de poporul românesc, arătînd de ce fel de popoare a fost el locuit năntea Romanilor și chiar năntea Dacilor, apoi istoria războaielor dintre Daci și Romani, înfrîngerea Dacilor și sărbările de bucurie a Romanilor, că i-au biruit!

Sunt în broșură 12 chipuri ale erilor și întâmplărilor acelor zile mari, — și 3 poezii cari cîntă prea frumos măreția lor!

Prețul broșurei 30 fil. și 5 fil. de poștă.

Le puteți cere la administrația foilor „Libertatea“ ori la „Librăria Națională“ S. Bornemisa din Orăștie (Szászváros). Prețul a să trimitte înainte.

— Cumpărați și dați în minile celorților din popor aceste cărțicele leștine și frumoase, și veți înălța sufletul în el!

De vînzare,

casa din strada Căstăului Nr. 7, o tablă de pămînt la locul numit „Rompos“, 1 vie și 2-uă țeline!

Cei-ce doresc să cumpere să se adreseze Dlui

Adam Pop
Fuj (Hunyad m.)

(699) 1-5

Anul I. din „Bobîrnaci“, dînd un volum de 100 pagine, cu mii de glume, umor, satiră, — foarte producătoare de haz, — îl avem legat în volum deosebit, pe care îl vindem cu 1 cor. 50 fil. franco.

Administrația „Libertatea“
în ORĂȘTIE (Szászváros)
sau la Librăria Națională, tot aici.

Sfat și ajutor!

Celor ce au suferit de ardere de stomac, pedeci de mîsture, înfundare, și de boalele legate de acestea, le aduc leacul

PICĂTURILE de stomac
a lui BRÁDY
nănto

Picăturile „Mariazell“.
Să afli la apotecă, o sticlă 1.60, cor., încă 70 fil., 6 sticle cor. 5.60; 3 sticle mari cor. 5.30. Banii trimiși înainte ori cu ramburs.

Apoteca C. Brady
la „Regele Ungar“,

Wien
I. Hofschmarkt 2, Depot 3.

Fii atenți la marca de scri-tură care reprezintă pe Sfința Maria dela Mariazell, pe pachetarea reșie și subscrierea ca pe chipul de alături. Imitațiile să se respingă.
(503) 14-25.

Fărină, — Tărițe.

Fărină de cea mai aleasă calitate, pentru pâne bună și aluaturi (prăjituri), — precum și tărițe, vă recomandă în ori-ce cantități, cu prețuri moderate,

Abrahám Manó
Orăștie (Szászváros).

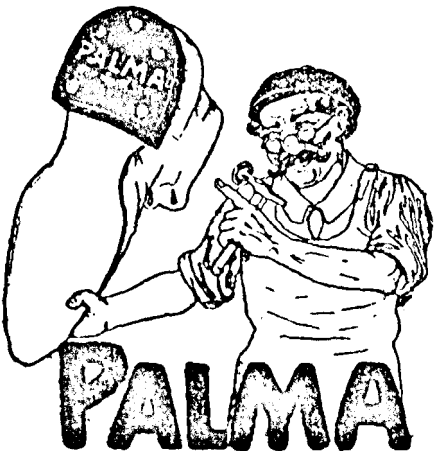
(572) 19—

Candidat de avocat.

În cancelaria subscrișului un **candidat de adv.** află imediat aplicare. Ceice reflectează să se adreseze subscrișului, comunicînd și condițiile.

Adv. Dr. Stefan Rozvány
(660) 4— IIIa, — Maros-Illye

Cele mai bune călcie de gumii sunt călcieile:

(588) 16-0

Casă de vînzare.

Casa cu Nr. 21 din strada Tămășesei, în Orăștie, e de vînzare din mână liberă. — Curte frumoasă, grădină mare, șopru, șură mare, etc. În fundul grădinii o altă casă. — A să adresa în casă. (684) 3-3

VINURI vechi și no — de vîndut!

Adresați-Vă cu toată încrederea la proprietarul de vii din Șiria, (Világos), PETRU BENEÁ, căci Vă trimite numai *vinuri bune, curate și pe lingă prețurile cele mai moderate.*

Vinuri vechi: Vin alb 68 fil.,
Rizling 82 fil.,

Roșu 92 fileri.

Siller 70 fil.

Carbenet 100 fileri.

Vin din 1911: 62—66 fileri.

Rachie de trevere (comină) K 1-80
Rachie de comină, specialit. „ 2-20
Rachie de drojdii 2 cor. 40 fileri.
Prețurile sunt semnate după litru, în fileri. Vinurile și rachie să exponează sub îngrijirea proprie, dela 50 litri în sus, cu rambursă. Vase împrumutes pe timp de 2 luni. Pentru calitatea vinului garantez.

PETRU BENEÁ,
proprietar de vii.

(674) Világos, (Arad m.) 4-18

„Librăria Națională“ S. Bornemisa Orăștie—Szászváros.

Are bogat magazin de cărți, pentru popor, frumoase, povășuitoare și de petrecere, apoi mare depozit de lucruri pentru scris, tot felul de *recvizite pentru școlari și cărți școlare*, — pe cari le pune la îndemâna obștelor cumpărătoare mai ieștin, ca oricare altă librărie!

Dintre *noutățile literare*, eșite mai nou de sub tipar, cele mai de samă sunt:

Volintirii, o prea frumoasă povestire de Ion Dragoslav. Prețul 30 fil.

Impăratul Rogojină, poveste meșter scrisă și foarte interesantă. Prețul 30 fil.

Sticla din urmă, piesă teatrală, plină de haz. Prețul 30 fil.

Versuri flusturate, un vol. de poezii glumeșe, scrise de istețul Haralamb Călămăr. Pr. 60 fil.

„Bălăilor și Tămăiță“, o cârticică de povești, întocmită anume pentru popor. Pr. 50 fil.

„Musca“, „Nesul“, „Întia scrisoare de dragoste“, trei monoloage interesante veșele. Prețul 50 fileri.

„Scrisori“, piesă teatrală într'un act. Prețul 30 fileri.

„Sara pe ullță“, dialog de Em. Suclu. Prețul 20 fil.

„Țiganul în căruță“, piesă de Em. Suclu. Prețul 30 fil.

„Zări din Univers“, de G. Todica, o cârticică interesantă despre întunecimile de soare. Prețul 30 fileri.

Prețul la toate acestea e cor. 360, dar acela, care le comandă toate deodată, le capătă, franco, cu numai 3 cor.

Pentru alte cărți interesante cereți catalogul cel mare al librăriei, de unde să pot alege zeci și zeci de cărți frumoase și bune!

Cine comandă cărți singurate să pună bani și pentru poștă, deosebit de prețul cărții, și anume de o carte mică, ieștină, cîte 5 fileri, iar de cele mai scumpe, cîte 10-20 fileri de fiecare. Cine nu trimite bani de poștă, nu capătă cărțile. Care vrea să-i meargă pachetul cu cărți recomandat, să pună pentru recomandare, afară de banii de porto, încă 25 fileri.

Cereți catalog și trimiteți prețul cărților înainte la adresa:

„Librăria Națională“
Orăștie—Szászváros,

Onorate Domnule!

Cunoscând multe lipsuri ale publicului românesc din provincie, deja din anul 1910 începând am deschis în Budapesta un

Birou de informații și Agentură românească.

Dau orice informații în orice cauză ce se ține de Budapesta. Dau informații relativ la petițiile înaintate la diferitele ministere și la alte oficii publice. Dau informații în chestii de licențe. Urgitez rezolvirea petițiilor. Vorbesc în persoană cu referenții cauzei și rog rezolvire favorabilă. Cu drag îi conduc prin Budapesta pe aceia, cari vin să vadă frumusețile orașului, ori cu afaceri prin capitală.

Cumpăr pe bani gata

tot felul de galițe, ouă, miei, porci, oi, vite mari, porci, lână piei, iepuri, — mai departe mere, pere, nuci, prune, miere de stup, ceară, fasole, cartofi, ciuperci, varză, vin, rachiu, fin, mohor, lemne; păduri; moșii.

Dacă îmi trimiteți adresa

bucuros vă trimet în fieștecăre săptămână un „Aviz săptămânal” despre prețurile diferitelor mărfuri din Budapesta.

Esoperez

dela băncile cele mari din Budapesta Imprumuturi pe amortizare cu procente mici.

Vă fac atent

că în interesul DV. este, dacă în orice cauză Vă adresați mie. Dacă veniți la Budapesta, să veniți la mine, căci eu vă recomand advocați buni, medici vestiți. Vă conduc pe la fabrici să vă alegeți mașine motoare, mori, ferestre, pompe, automobile etc. Griješc ca să nu fiți înșelați. Fiind de față la facerea contractului, nu las ca contractul să conțină altceva, decât ceea ce am hotărât și cum am tocmit.

Zilnic primesc plingeri dela țărani români, cari cumpărând mașini prin agenți streini, au fost înșelați iscăind contracte a căror conținut nu l-au cunoscut neștiind țărani români ungurește.

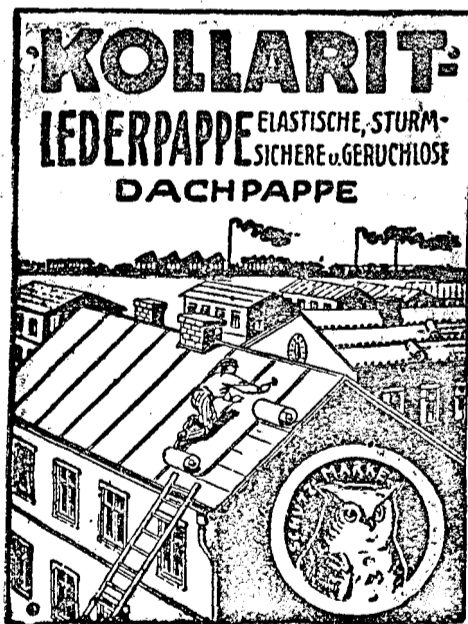
Planul meu este ca, conducând pe românul nostru la fabrici și nu la agenți de mașine, drept din mâna primă să și cumpere cele trebuincioase, și să-l scutesc de șarlataniile agenților și să-l scap de procese. — Vă ofer serviciul meu cinstit și românesc pentru o taxă mică. Pentru răspuns să îmi alăturați o marcă postală.

Cu stimă:

L. OLARIU, Budapesta, II., Tölgyfa-u. 16. II. 8.

(637) 4—8

în Budă, lângă podul „Marghită”.

PLACA DE PIELE
KOLLARIT

prin compoziția sa elastică, sigură contra furtunii și rezistență vremii, fără miros, trasă cu compoziție de cauciuc, — este cea mai bună materie de coperit, și **infinit trainică!**

Pentru coperirea coperișelor vechi de șindilă e deosebit potrivită.

Nu trebuie nici feștită, nici unsă cu zamă de var.

Depozit exclusiv la:

C. Baicu.

(661) 7—13 Orăștie (Szászváros).

Publicațiune.

În urma decesului soțului meu, exarîndez urgent o moșie de circa 580 jughere cat. Depărtare de tren 3 kilometri. — Doritorii sunt a să adresa la

(688) 3—3

MARIA SALCA

în Boarta (Mihályfalva), gara și posta ultimă Nagyselyk.

MII și MII

de oameni binecuvîntă spiritul Menthol sărat „Omnia”, ca leac de casă distins, atât pentru morburii interne cît și din afară.

Incetează: dureri de cap, de dinți, de stomac, podagra, reumatism, cădere de păr, etc.

Depozit principal la:

Iosef Grafius, Orăștie.

(664) 6—20

Virgil Vlad, Alba-Iulia.

Scriitor.

În cancelaria advocațională a subscrisului, află aplicare îndată **un scriitor!**

Condiție stabilă. Salar bun.

Adv. Dr. Nicolae Petra
(694) 2—2 Seliște (Szellistye)

Cărți școlare aprobate.

Ministrul instrucției publice a aprobat sub Nr. 104220/1912 Cartea de cetire cl. II Ediția IV de Iuliu Vuia.

Asemenea a aprobat următoarele cărți:

Carte de cetire cl. 5 și 6 Ediția IV sub Nr. 100967/1912 și Geografia și Constituția, Ediția VIII sub Nr. 97819/1912, ambele de I. Vuia.

Geografia și Constituția a fost calificată prin recenziunea ministerială de superioară multor Geografii maghiare. (695) 2—2

Case în Feredeu
de esarendat!

Subscrisul dau în arîndă pe timp de 3—5 ani, casele și moșia aflătoare în comuna Feredeu (scălzile dela Geoagiu de jos) rămase de Ambrosiu Mișca și soția.

Casele sunt vecine cu scălzile! Cei ce reflectează vor afla condițiunile dela proprietariu.

(693) 2—3 Nicolae Tiu, paroh
Birsău (Berekszó, u. p. Marossolymos)

Tîrgul Seliștei

(comit. Sibiiului)

să ține în toamnă în următoarele zile:

În 4 Octombrie n. tîrg de oi și de porci.

În 5 și 6 Octombrie n. tîrg de cai și de vite cornute.

În 7 Octombrie: tîrg de mărfuri (tîrgul „slobod”).

(692) 2—3 Primăria Comunală.

Învățacel de prăvălie

să primește îndată în prăvălia mixtă a subscrisului!

Etate 13—15 ani.

Cei cu școală mai bună și cu cunoștință de limbi cît de cît, sunt preferiți.

Ilie Branga, comerețant
Cimpa (Csimpa, u. p. Lonyaitelep)
(681) 2—5 (Hunyad m.)

Secretul meu.

Sistemul meu, de a cumpăra cu bani gata toamna, marfă de mîna întîie, — îmi face cu puțință a pune în vînzare

Vinuri bune, curate, exclusiv din Ardeal, — pe lîngă prețurile cele mai ieftine!

Fă o probă cînd ai la casă un botez, o cununie sau altă sărbătoare familiară.

Prețurile: dela 56 fileri în sus. Felurite soiuri curate.

(571) 20—50 HANS STEPHANI
hotelier, Orăștie (Szászváros).

Capital social Coroane 1,200.000.

Telefon Nr. 188.

Postsparcassa ung. 29.349.

„Banca generală de asigurare”
societate pe acții în Sibiiu—Nagyszeben.

este prima bancă de asigurare românească, înființată de institutele financiare (băncile) române din Transilvania și Ungaria.

Prezidentul direcțiunii PARTENIU COSMA, directorul executiv al „Albinei” și prezidentul „Solidarității”.

„Banca generală de asigurare”

face totfelul de asigurări, ca asigurări contra focului și asigurări asupra vieții în toate combinațiunile. — Mai departe mijloacește: asigurări contra spargerilor, contra accidentelor și contra grindinei.

Toate aceste asigurări „Banca generală de asigurare” le face în condițiunile cele mai favorabile. Asigurările să pot face prin oricare bancă românească, precum și la agenții și bărbaii de încredere ai societății. — Prospecte, tarife și informațiuni să dau gratis și imediat.

Persoanele cunoscute ca acvizitori buni și cu legături — pot fi primite oricînd în serviciul societății.

»BANCA GENERALĂ DE ASIGURARE« dă informațiuni gratuite în ori-ce afaceri de asigurare fără deosebire că aceste afaceri sunt făcute la ea sau la altă societate de asigurare.

Cei interesați să se adreseze cu încredere la:

„Banca generală de asigurare”.
Sibiiu—Nagyszeben. — Edificiul „ALBINA”.